

Från opposition till koalition

En studie av Fremskrittspartiets väg från paria till partner

Amanda Hansson

Abstract

This study aims to explain why mainstream right-wing parties govern with radical right-wing parties instead of more central and/or liberal options by investigating the case of Norway. The election 2001 and 2013 lead to similar election results but two different government formations, the later one including a right-wing populist party. By using traditional theories about government formation and a more behaviouristic and institutional approach this study examines what accounts for this variation. The result finds that traditional theories fail to explain the variation and that a behaviouristic and institutional approach is needed to explain the different outcomes of the two studied elections. Hence pre-electoral alliances are needed prior to the election to bridge the ideological gap between the parties. This result shows that the variation in the two studied elections is not caused by changes in policy preferences or office oriented explanation but a result of right-wing mainstream parties changed attitude towards right wing populist parties like the Progress Party in Norway.

Nyckelord: Government formation, Multiparty government, Pre-electoral alliances, Right-wing populism, Progress Party

Antal ord: 9766

Innehållsförteckning

1	Inledning & Syfte	1
1.1	Inledning.....	1
1.2	Syfte & Frågeställning	2
2	Teori & Litteratur	4
2.1	Tidigare forskning	4
2.2	Teori	5
2.2.1	Officeorienterade teorier	6
2.2.2	Policyorienterade teorier	6
2.2.3	Institutionella och behavioristiska teorier	7
3	Metod & Material	9
3.1	Val av fall och forskningsdesign	9
3.2	Att mäta aktörers incitament	10
3.2.1	Metodologisk diskussion om material.....	10
3.2.2	Val av dimensioner.....	11
3.3	Att mäta institutionell & behavioristisk dynamik	12
3.3.1	Material & Avgränsningar	14
4	Den norska kontexten	15
4.1	Regeringsbildning i Norge	15
4.2	Fremskrittspartiet & traditionella partier.....	16
5	Analys & Resultat	17
5.1	Traditionella förklaringar	17
5.1.1	Officeorienterade förklaringar.....	17
5.1.2	Policyorienterade förklaringar.....	19
5.2	Institutionella & Behavioristiska förklaringar.....	21
5.2.1	Dynamiken mellan aktörerna	21
5.2.2	Syn på samarbete.....	22
6	Slutsats	25
7	Referenser	27

1 Inledning & Syfte

1.1 Inledning

Efter det Norska valet 2013 ingick Høyre (H) regeringssamarbete med högerpopulistiska Fremskrittspartiet (FrP), ett parti som aldrig tidigare innehaft regeringsposition. Partiet tilldelades sju statsrådsposter varav flera högt ansedda (TT). Både Fremskrittspartiets partiledare Siv Jensen och Høyres partiledare Erna Solberg var nöjda med överenskommelsen (Peters mfl 2013). Flera ställde sig dock frågande till att protestpartiet Fremskrittspartiet efter 40 år i opposition numera befann sig i regeringsposition. Den svenska statsministern uttryckte oro för den högerpopulistiska framgången i grannlandet (SR). Brittisk media frågade sig hur ett parti som tidigare haft medlemmar som Breivik kunde nå regeringsposition bara två år efter massakern på Utöya (Tony Paterson 2013) och i Norge diskuterades det faktum att Høyre var mer konservativa än många trott, samt vilka följder detta kunde få (Jacobssen 2013). Dessutom kan det anses paradoxalt att Høyre valde att ingå samarbete med Fremskrittspartiet 2013 eftersom partiet vid valet 2001 istället ingick samarbete med Kristelig Folkeparti och Venstre, trots att valresultatet vid de två valen var relativt lika. Hur förklarar vi denna variation när det som antas förklara utfallet vid regeringsbildning, nämligen valresultatet, tycks tämligen konstant? Och varför väljer traditionella partier att samarbeta med högerpopulistiska protestpartier framför centerorienterade eller liberala partier?

Populism beskrevs vid dess uppkomst som ett missnöje mot ekonomiska, sociala och/eller politiska eliter och används idag vanligtvis för att beskriva en proteströrelse mot det etablerade systemet. Fenomenet grundar sig i att en folkrörelse riktar sitt missnöje mot en annan grupp och skapar en slags ”vi och dom – dynamik”. Den specifika gruppen grundar således sin identitet genom exkluderande av andra. Anton Pelinka har studerat begreppets betydelse och menar att beroende på proteströrelsens fokus kan olika typer av populism utkristalliseras. Han menar vidare att populism som riktas mot exkluderande och/eller diskriminerande av grupper baserat på etnicitet, nationalitet och/eller religiös tillhörighet kan definieras som högerpopulism (Pelinka 2013: 3-7). Partier vars agenda främst fokuserar på en uppdelning utifrån dessa faktorer kan således definieras som högerpopulistiska partier. Dessa partier kan dock fortsatt präglas av anti-elitistiska tendenser och Pelinka menar att inriktningarna inte ska ses som motsatspar (Pelinka 2013: 7).

Att högerpopulistiska partier nått framgångar i Europa de senaste decennierna fastslås av flera studier. Orsakerna till deras framväxt har studerats av många och fenomenet har bland annat förklarats genom teorier om populism, förändrad partistruktur och postmaterialism (Rydgren 2010). Valresultatet tyder på att partierna växer sig starkare. Idag fokuserar studier främst på vilken makt dessa partier har i politiken. En tydlig indikator på ökat inflytande är just huruvida partierna inkluderas i regeringssamarbete eller inte. Idag har traditionella högerorienterade partier bildat regering med högerpopulistiska partier i bland annat Italien, Nederländerna, Österrike och Norge (de Lange 2012). Dessutom blev Danskt Folkeparti största högerorienterade parti vid det senaste valet i Danmark men nekade trots detta regeringssamarbete (Littorin 2015). I Sverige hålls Sverigedemokraterna fortfarande utanför samarbete men frågan diskuteras allt oftare och splittrar alliansen samt deras väljare (Delin 2016).

1.2 Syfte & Frågeställning

I det demokratiska systemet spelar regeringen en viktig roll. Regeringen är den verkställande makten i det parlamentariska systemet och initierar också nya lagar och lagändringar. I ett parlamentariskt system, likt det Norska, utgår makten ifrån folket. Dessa röstar i stortingsvalet på representanter vilka i sin tur har makten över vem som får i uppgift att bilda regering (Regjeringen 1). Regeringsbildningen får stora effekter på den politik som kommer följa efter ett val i Norge (Shaffer 1998: 108) och är således av relevans för medborgaren och dennes vardag. Hela 75 % svarade i en valundersökning inför valet 2013 att diskussionerna om potentiella regeringssamarbeten är mycket eller på något sätt viktiga för hur de väljer att rösta (NSD). Vilka koalitioner som bildas kan således ses som ett större principiellt problem med utomvetenskaplig relevans. Denna uppsats syftar till att finna klarhet i varför traditionella högerorienterade partier väljer att ingå regeringssamarbeten med högerpopulistiska partier. Studien tar avstamp i traditionella teorier om regeringsbildning samt en mer institutionell och behavioristisk förklaringsmodell och ämnar besvara frågeställningen:

Varför ingick det konservativa partiet Høyre regeringssamarbete med högerpopulistiska Fremskrittspartiet i Norge 2013 men inte 2001?

Frågeställningen är formulerad för att förklara det specifika utfallet i Norge. Syftet gör dock anspråk på att i förlängningen kunna säga något mer generellt om varför traditionella högerorienterade partier samarbetar med högerpopulistiska partier i vissa fall men inte i andra. Då behavioristiska och institutionella förklaringsmodeller till stor del bygger på kontextuella förhållanden i ett visst land fokuserar denna studie på en jämförelse inom ett land vid två olika tillfällen och utfall. Studien blir således av jämförande karaktär. Generaliseringsmöjligheterna mellan länder minskar följaktligen. De delar av

studien som istället knyter an till traditionella teorier om regeringsbildning är till större grad applicerbara på flera olika typer av förhållanden. Således kan delar av denna studie ses i ett större sammanhang vilket ökar studiens inomvetenskapliga relevans. En mer utförlig diskussion om detta kommer ske i studiens slutsats (se kapitel 6).

2 Teori & Litteratur

2.1 Tidigare forskning

Studien bör ses som ett fall av koalitionsbildning och ämnar förklara ett fenomen som faller under dessa teorier. Det finns omfattande tidigare forskning på området. Flera statsvetare har ägnat sig åt att studera koalitionsbildning då denna process är en viktig komponent i det demokratiska systemet. Tidiga teorier grundade sig i spelteoretiska antaganden, att politiska aktörer agerade för att nå framträdande poster eller inflytande över policyprocesser (Laver & Schofield 1998: 91-99). Dessa teorier kommer presenteras mer utförligt i kommande avdelning. Andra studier har lyft det faktum att politiska aktörer även söker röster (De Lange 2012). Vissa studier har kombinerat de tre faktorerna för att visa vilka konflikter politiska aktörer ställs inför vid koalitionsbildning (Muller & Ström 1999). Mindre fokus har tillägnats det faktum att traditionella partier väljer att samarbeta med högerpopulistiska partier. Sara de Lange har dock genomfört en mer komparativ studie och utifrån traditionella teorier om koalitionsbildning ämnat förklara varför traditionella högerorienterade partier valt att ingå regeringssamarbete med högerpopulistiska partier. Hon har studerat regeringsbildningar i länder där traditionella högerorienterade partier har valt att ha ett officiellt stöd i parlamenten eller ingå regeringssamarbeten med högerpopulistiska partier. Genom att studera processerna i Norge, Danmark, Nederländerna, Italien och Österrike menar hon att samarbeten i dessa fall kunde förklaras genom teorier om partiets mål om att nå framträdande regeringspositioner och/eller att nå framgång i policyprocesser (De Lange 2012).

De Lange menar att de traditionella teorierna kan förklara flera av fallen och att samarbete gjorts möjligt när väljares preferenser skiftat till höger. Studier visar att högerpopulistiska partier vinner väljare från flera olika typer av partier. När väljare som tidigare röstat på vänsterorienterade partier väljer att istället lägga sin röst på högerpopulistiska partier får högern totalt sett mer röster vilket också leder till fler högerorienterade koalitioner, menar De Lange. Dessa kan sedan välja att samarbeta med högerpopulistiska partier. Dessutom lyfter De Lange teorier om partikonvergens och menar att de traditionella partierna ideologiskt blivit allt mer lika varandra vilket gynnat högerpopulistiska partiets valframgångar (De Lange 2012). Något som tycks stämma även i det norska fallet (Shaffer 1998: 129-131). De Lange menar också att genom att samarbeta med högerpopulistiska partier kan traditionella partier få kontroll över viktiga poster, policyprocesser såväl som

röster. Något hon menar inte är möjligt vid samarbete med liberala eller centerorienterade partier.

Studien är publicerad innan 2013 när Höyre valde att ingå regeringssamarbete med Fremskrittspartiet. Dessutom fokuserar studien främst på teorier som grundar sig i rational-choice antaganden samt har tydliga komparativa ambitioner (De Lange 2012). En mer fokuserad studie på det Norska fallet som inkluderar studier av dynamiken mellan aktörerna kan således ge en mer nyanserad och kompletterande bild av vad som kan förklara varför traditionella högerorienterade partier väljer att samarbeta med högerpopulistiska partier i vissa fall men inte i andra. Få studier har kombinerat dessa förklaringsfaktorer och den behavioristiska dynamiken har ofta avfärdats som något avvikande som bör förklaras snarare än att ses som en förklarande faktor. Denna studie hävdar dock att genom att ta avstamp i olika typer av koalitionsbildningsteorier kan vi nå ytterligare förståelse för varför traditionella partier väljer att samarbeta med högerpopulistiska partier, ett samarbete fyllt av paradoxer som tycks bli allt vanligare.

2.2 Teori

För att besvara varför traditionella partier i Norge valt att ingå regeringssamarbete med högerpopulistiska partier tar denna studie avstamp i teorier om koalitionsbildning. Teoridelen kommer lyfta traditionella teorier om regeringsbildning, det vill säga office och policy-orienterade modeller (se 2.2.1 & 2.2.2), såväl som institutionella och behavioristiska teorier (se 2.2.3). Den förstnämnda utgår ifrån spelteoretiska rational choice-antaganden och kan ge oss en övergripande förståelse för aktörernas incitament att samarbeta samt tydliggöra generella mönster som är applicerbara på flera typer av fall. Teorierna är dock övergripande och kommer med en rad antaganden, bland annat menar de att samtliga partier är potentiella koalitionspartners vid regeringsbildning (Laver & Schofield 1998: 90, Debus 2007: 26). När det gäller samarbete med högerpopulistiska partier är det möjligt att övriga politiska aktörer inte ser dessa som potentiella koalitionspartners (De Lange 2012). Således kommer denna studie även redogöra för teorier som till större grad tar hänsyn till denna behavioristiska dynamik mellan de politiska aktörerna. Dessa behavioristiska och institutionella teorier menar att studier måste länkas till traditioner och normer vid koalitionsbildning för att kunna förklara ett utfall (Debus 2007: 26) vilket lämpar sig vid studier, som likt denna, studerar två utfall i ett specifikt land. De traditionella teorierna kan således utgöra en grund för partiernas incitament men kommer kompletteras med alternativa teorier som tar större hänsyn till specifika förhållanden i ett land. Samtliga teorier använder sig främst av begreppet koalitionsbildning i litteraturen, detta begrepp kommer fortsatt användas i kombination med regeringssamarbete vilket är en mer specifik typ av koalition.

2.2.1 Officeorienterade teorier

De tidigaste teorierna om regeringsbildning menade att koalitioner främst bildas genom partiernas incitament att nå regeringsmakt och framträdande positioner. Vidare beskrivs hur koalitionsbildningen ses som ett nollsummespel där den ena aktörens vinst är en annan aktörs förlust. Detta antagande indikerar att det inte finns några incitament att bilda en regering med överflödiga aktörer och har gett upphov till minimal winning teorin (MW). Denna teori utgår ifrån att regeringar inkluderar de aktörer som krävs för att bilda regering men exkluderar aktörer som inte behövs för att nå office (Laver & Schofield 1998: 91-92). Exkluderande av antisystempartier kan då anses vara gynnsamt för övriga partier då dessa kan få fler poster än om alla parter inkluderats (Geys mfl 2006). Men också ogynnsamt om inkluderingen av dessa krävs för majoritet.

Minimal winning-teorin förutspår ofta flera utfall och är utformad för att kunna användas vid olika politiska och sociala förhållanden. För att minimera antalet eventuella utfall skapades två alternativa förklaringar, Rikers minimum winning (RMW) och Leisersons bargaining proposition (LBP). Riker menade att alla aktörer i minimal winning-koalitionen, i enighet med Gramson's law, förväntar sig en proportionerlig fördelning av posterna utifrån valresultatet. Aktörerna tilldelas således en viss vikt där den koalition med minst totalvikt antas bilda regering. Riker menar att utformningen maximerar de inkluderade aktörernas vinst då dessa per aktör når fler ministerposter. Således inkluderas inga partier som inte krävs för att nå majoritet. Leisersons bargaining proposition teori förutspår istället att den minimal winning-koalition med minst antal aktörer får bilda regering. I detta fall innebär det alltså koalitionen med majoritet och minst antal partier. Detta då det underlättar koalitionsbildningen samt dess stabilitet (Laver & Schofield 2015: 94-95).

2.2.2 Policyorienterade teorier

Vidareutvecklingen av de office-orienterade teorierna handlar om att politiska aktörer önskar ingå i det regeringssamarbete de anser resulterar i största möjliga inflytande i policyprocesser. Minimal connected winning (MCW) och closed minimal range (MR) är de två förklaringsmodeller som fått mest betydelse. Den förstnämnda utgår ifrån en endimensionell ideologisk skala och menar att partier måste vara knutna till varandra på denna skala för att ingå regeringssamarbete. Vidare innebär ett partis bortfall från detta samarbete att koalitionen inte längre når majoritet eller att samtliga partier i koalitionen inte längre är knutna till varandra. Modellen grundar sina antaganden i att denna typ av koalition minimerar interna konflikter och maximerar koalitionen möjlighet att nå överenskommelser och således fortsatt ingå samarbete. Teorin tar således hänsyn både till fördelningen av platser i parlamentet och partiernas ideologiska positionering (Laver & Schofield 1998: 97-98). Closed minimal range utgår istället ifrån att partierna med minst avstånd på en ideologisk skala bildar regering och den ideologiska aspekten får således ökad vikt (Laver & Schofield 1998:

111). Att ta hänsyn till den exakta positionen kan vara relevant vid studier som inkluderar högerpopulistiska partier då dessa kan vara närmst ett visst parti längs en ideologisk skala men fortfarande ha tydligt skilda policypreferenser. Enligt denna teori bildas den regering som förutspås av MCW men som också har lägst ideologisk diversifiering (Laver & Schofield 2015: 111).

2.2.3 Institutionella och behavioristiska teorier

Vissa menar att behavioristiska och institutionella förklaringsfaktorer på ett mer korrekt sätt kan förklara regeringsbildningar än de traditionella teorier som hittills presenterats (Debus 2007: 18, Debus 2009, Geys mfl 2006). Behavioristiska förklaringar menar att aktörer (partier) inte bara formar utfallet (regeringen) utan också formas av sin omgivning och att vi således inte kan utesluta att normer och traditioner påverkar utfallet. Således har dynamiken mellan partierna stor betydelse. Institutionella förklaringsfaktorer menar utöver detta att ett politiskt system kan begränsa vilken typ av koalitioner som kan bildas (Laver 1998: 201-202). I den norska kontexten skulle exempel på sådana begränsningar kunna vara att regeringen måste ha stöd i stortinget (Regjeringen 2) eller att vissa typer av partier traditionellt sett inte har samarbetat.

Flera koalitionsteorier menar att ett parti måste anses vara potentiella partners eller ses som konkurrent och oppositionsparti för att inkluderas i förklaringsmodellerna (Sartori 1976: 123). Dessa menar att sådana antaganden utesluter samarbete med anti-systempartier såsom högerpopulistiska partier om dessa inte är accepterade av eventuella koalitionspartners (Sartori 1976: 122). När dessa accepteras skulle således samarbete ses som möjligt. Kan vi förutspå när detta sker och hur vet väljaren om ett parti ses som paria eller partner när de lägger sin röst? Dessa teorier menar att sådana normer och åsikter kan ta sig i uttryck genom så kallade *anti-pact rule* (APR), det vill säga att partier inför val ger uttryck för vilka partier de *inte* önskar samarbete med (Geys mfl 2006, Debus 2007: 23). Marc Debus menar utöver detta att traditioner vid koalitionsbildning och överenskommelser som görs innan val kan vara exempel på denna typ av institutionella och behavioristiska begränsningar (Debus 2007: 23). Dessa teorier menar således att regeringsbildningsprocessen kan börja redan innan val (Carroll & Cox 2007). Marc Debus menar att dessa överenskommelser kan överbrygga vissa ideologiska skillnader och således kan förklara varför traditionella teorier inte alltid lyckas förutspå det faktiska utfallet (Debus 2007: 18).

Vanligtvis vid studier av så kallade pre-electoral alliances studeras officiella uttalanden som gjorts angående önskan om (icke)koalitioner (Christiansen mfl 2014). Vissa menar att partierna i denna koalition inte bör se varandra som konkurrenter utan tydligt klargjort att de söker röster gemensamt (Golder, 2005). I länder som Norge där tydliga långtgående koalitioner inte existerat (Narud & Oscarsson 1999: 6) kan det dock antas vara mer problematiskt för aktörerna att frångå synen på andra partier som konkurrenter och uttrycka tydliga koalitionsförslag. Vidare tvingas partier förhålla sig till huruvida ett parti anses koalitionsbart eller icke-koalitionsbart. Följaktligen kan vi anta att partier är mer

försiktiga med överenskommelser där gränsen mellan dessa varit vag, exempelvis när det gäller högerpopulistiska partier likt FrP vilka rört sig från parastämplat till potentiell partner. Det faktum att FrP varit en aktör inom norsk politik under flera decennier (Shaffer 1998: 36-37) och andra partier således tvingats förhålla sig till detta kan också ha resulterat i att partierna är än mer försiktiga med att uttrycka åsikter om (icke)koalitioner. Därför kan tystnader ses som att aktörerna är passiva och ställer sig svagt skeptiska till samarbete. Till följd av diskussionen ovan kommer denna studie utgå ifrån en definition av förutbestämda (icke)koalitioner formulerad av Debus nämligen; (1) existerandet av formella och/eller informella förutbestämda samarbeten samt (2) förkastande av koalitioner med vissa partier. Denna definition kan till följd av antagandena ovan på ett bättre sätt synliggöra hur aktörerna ställer sig till samarbete med högerpopulistiska partier.

Ett högerpopulistiskt parti och följaktligen ett antisystemparti kan anses ha negativa effekter på demokratin och således exkluderas från samarbete utifrån argumentet att regeringen då ges ökad regeringskapacitet (Geys mfl 2006). Vidare kan partierna resonera på olika sätt kring samarbete med högerpopulistiska partier, skalan kan gå från total utfrysning till protestaktioner (Sartori 1976: 132-133). Numera kan även exempel på regeringssamarbeten adderas till skalan (De Lange 2012). Aktörernas olika förhållningssätt och de teoretiska ingångar som nämnts i detta avsnitt kommer vidare användas som indikatorer och ligga till grund för de textanalytiska verktyg som presenteras i studiens metoddel (se kapitel 3).

3 Metod & Material

3.1 Val av fall och forskningsdesign

Denna avdelning kommer fokusera på val av fall och forskningsdesign. Studien är av jämförande karaktär och studerar regeringsbildning vid två val i Norge, år 2001 respektive 2013. Vidare vill studien genom att studera dessa fall *förklara* ett fenomen. Studien ämnar undersöka fallet framför att pröva teorierna. Studiens slutsatser kan dock till viss del stärka eller försvaga teorierna som en följd av hur väl teorierna förklarar utfallet.

För att kunna studera vad som förklarar ett utfall bör studien försöka återskapa en experimentell situation. Genom val av fall kan vi enklare rekonstruera detta genom att studera en naturlig variation (Esaiasson mfl 2012: 95-96). Studien kan definieras som en jämförande fallstudie med främst teorianvändande ambition. De metodologiska ambitionerna om att återskapa en experimentell situation liknar dock de som används vid teoriprovande studier (Esaiasson mfl 2012: 109). Syftet är att genom att studera olika värden på förklarande variabler, eller jämförelsepunkter, kunna finna klarhet i vad som kan förklara de olika utfallen samt ge systematiskt grundade slutsatser (Esaiasson mfl 2012: 103). I denna studie har fall valts strategiskt för att förklara varför ett högerorienterat parti valt att ingå regeringsamarbete med ett högerpopulistiskt parti i Norge. Norge har valts då förhållandena vid de två valen på flera sätt är lika. Valresultatet tyder på att FrP fått liknande andel röster, 14.6 % år 2001 och 16.3 % år 2013. Vidare är H största borgliga parti vid båda valen och V, KrF, H och FrP utgör tillsammans en majoritet (Bergh och Karlsen 2015). Dessutom uttrycker FrPs partiprogram liknande åsikter vid de två valen (Widfeldt 2015: 99). Trots detta blev utfallen vid de två valen olika. Genom att finna vilka förklarande variabler som skiljer sig åt vid de två tidpunkterna kan vi på detta sätt stärka studiens förklaringskraft. Dessa variabler kommer presenteras nedan i kapitlet, där studien tydliggör hur de teoretiska definitionerna kommer operationaliseras.

Fallet har också valts då Norge kan definieras som ett av de partisystem som Laver och Schofield nämner i sin studie. Partisystemet benämns som ett unipolar (off-center) system, vilket innebär att ett parti dominerat och koalitioner har skapats av mindre partier för att bli konkurrenskraftiga. Således har landet ett flerpartisystem där koalitioner är vanliga (Laver & Schofield 1998: 114-115). Följaktligen bör dessa teorier kunna förklara utfallet. Fallet är således gynnsamt för teorierna och aktörerna kan förutspås agera på liknande sätt vid de två valen. Det är därför av intresse att studera varför utfallet blev olika vid de två valen.

3.2 Att mäta aktörers incitament

Vid studier av officeorienterade förklaringsmodeller används vanligtvis valresultat och antal platser i parlamentet. Detta då teorierna utgår ifrån att fördelningen i regeringen speglas av fördelningen av platser i parlamentet i enlighet med Gamsons lag (Laver & Schofield 1998: 94). Norge har ett proportionellt valsysteem där mandat tilldelas utifrån valresultatet (Stortinget). Således kommer officeorienterade förklaringsmodeller utgå ifrån det antal platser ett parti tilldelats i stortinget då det är dessa, inte det exakta valresultatet, som påverkar huruvida en regering kan bildas eller inte. Antal platser kommer kalkyleras om till andel av platser i stortinget då detta tydligare visar om partierna når majoritet i parlamentet eftersom det totala antalet stortingsrepresentanter varierar vid de två valen.

Policyorienterade förklaringsmodeller kommer istället grunda sig i den forskning *Manifesto Research on Political Representation* (MARPOR) tillhandahåller. MARPOR har i uppgift att studera partiernas policypreferenser. De sammanställer studier av valprogram i över 50 länder med ett standardiserat kodschema. Genom att kvantifiera partiernas budskap till väljaren syftar studien till att göra det möjligt att jämföra dessa budskap mellan länder, partier och över tid (Werner mfl 2015: 2). MARPORs kodschema och metodologiska instruktioner är sammanställda i ett dokument som är lätta att tillgå vilket ökar insynen i projektet. Vidare studerar de partiernas preferenser inom flera frågor vilket möjliggör jämförelser inom olika områden eller så kallade dimensioner (Budge 2013). Partiernas poäng i dessa undersökningar kommer utgöra grunden till de policyorienterade förklaringsmodellerna. Minimal connected winning (MCW) kommer studera om partierna är ideologiskt knutna till varandra medan closed minimal range kommer mäta det ideologiska avståndet mellan partierna genom dess tilldelade poäng. Det ideologiska avståndet kommer dels studeras på en vänster-högerdimension samt en progressiv-konservativdimension som mer speglar partiernas ståndpunkt i kulturella frågor (se 3.2.2).

3.2.1 Metodologisk diskussion om material

Det finns flera fördelar med att använda data framtagen av experter. Förutom att kodschemat är standardiserat vilket gynnar jämförande är metoderna också väl beprövade. Dessutom kan studierna ge oss information om partiernas policypreferenser i även mer specifika frågor och således andra policydimensioner än den traditionella socioekonomiska vänster-högerdimensionen (Budge 2013). En annan beprövad metod är att låta väljare eller politiker placera sig på en vänster-högerdimension och relatera detta till individens partipreferenser (Laver 1998: 249). När det gäller studier som inkluderar högerpopulistiska partier kan det dock vara svårt att få respondenten att svara på ett sätt som korrelerar med dess verkliga uppfattning då frågan kan upplevas som känslig. Således speglas dessa svar av individens uppfattning om partierna. Hur individen, väljaren eller andra aktörer

upplever partier kan vara högst relevant att studera men kommer tillägnas mer fokus i den behavioristiska och institutionella förklaringsmodellen. Vid de policyorienterade förklaringsmodellerna kommer partiernas policypreferenser istället baseras på partiernas valprogram. Studien noterar dock att valprogram kan vara riktade och anpassade på ett sätt som utelämnar antidemokratiska och rasistiska budskap. Således är det fördelaktigt att de traditionella teorierna fokuserar på valprogram medan de behavioristiska och institutionella förklaringsmodellerna studerar uttalanden. Detta ger en mer allomfattande bild av partiernas preferenser.

MARPOR har inte uppdaterat norska partiers policypreferenser sedan 2009. Således kommer de sista noterade siffrorna användas vid studier av valresultatet 2013. Studien bör reservera sig för att partiernas preferenser kan ha förändrats från detta årtal till tidpunkten för koalitionsbildningen. De senaste mätningarna ligger dock närmre valet 2013 än valet 2001 i tid vilket kan antas resultera i att även preferenserna på ett bättre sätt speglar det faktiska förhållandet. Vidare kan studien undersöka hur utvecklingen ser ut och säga något om denna trend.

3.2.2 Val av dimensioner

För att studera policypreferenser är det av relevans att diskutera vilken policydimension studien ämnar studera. Detta för att studera det studien syftar till och således öka studiens validitet. Idag talas det allt oftare om att flerdimensionella skalor blir allt viktigare för att förstå västerländsk politik (bla; Green-Pedersen 2007, Van der Eijk & Franklin 2009: 98, Dolezal mfl 2013, Kriesi mfl 2006). Flera studier menar också att detta är en av orsakerna till högerpopulistiska partiers framgångar de senaste decennierna (Rydgren 2004, Kriesi mfl 2006). Att flera dimensioner blir mer framträdande tycks stämma även i norsk politik. Studier visar på att två, ibland tre, policydimensioner är framträdande. De mest framträdande är den traditionella vänster-högerskalan och den moraliska samt religiösa dimensionen. Ibland lyfts också en territoriell konfliktlinje i form av en centraliserings och decentraliseringsdimension, ibland kallad center-periferi eller urban-ruraldimension (Shaffer 1998: 118, Narud & Oscarsson 1999: 8). Av dessa skäl är det relevant att inte enbart studera hur partierna förhåller sig på en vänster-högerskala utan även vad som brukar kallas för en kulturell dimension. Denna dimension inkluderar frågor som rör exempelvis jämställdhet, miljö och immigration. Dimensionen skiljer sig från den vänster-högerorienterade dimensionen då den inte främst fokuserar på ekonomiska frågor utan prioriterar positionering i kulturella frågor (Van der Eijk & Franklin 2009: 98-100).

Vänster-högerdimensionen kommer illustreras med hjälp av MARPORs standardmått, den så kallade Rile-skalan. Denna lämpar sig för jämförelser oberoende av tidpunkt och plats (Budge 2013). Skalan baseras på vilka frågor som sågs som höger- respektive vänsterorienterade vid början av 1900-talet. Således menar vissa att denna klassificering inte längre har samma träffsäkerhet samt att det finns variationer mellan länders syn på vad som är en höger- respektive

vänsterorienterad fråga. Vanligtvis lyfts vikten av en mer induktiv inriktning för att få ett mer nyanserat och sanningsenligt resultat men då riskerar studier att förlora jämförelsekraften som finns i MARPOR (Budge 2013). Detta är något som varje studie får ta ställning till samt ha i åtanke vid analyser som utgår ifrån en viss policydimension. Kritiken mot Rile-skalan är ytterligare ett skäl att inkludera flera policydimensioner vilket stärker studiens validitet.

Den kulturella dimensionen kommer illustreras av den MARPOR-kategori som kallas *society (progressive-conservative)*. Denna inkluderar mått på partiernas inställning till bland annat jämställdhet, miljö, immigration (Volkens mfl 2016). Dessa kan på flera sätt anses vara exempel på vad som beskrivs som kulturella frågor ovan. Dessutom inkluderas partiernas syn på moraliska frågor, vilka är viktiga frågor i Norsk politik (Narud & Oscarsson 1999: 8). Partiernas exakta positioner kommer beräknas med hjälp av det dataset som MARPOR tillhandahåller. Inkluderandet av denna dimension är av relevans dels för att visa på viktiga policydimensioner i det specifika landet dels vid studier av högerpopulistiska partier som kan tänkas särskilja sig inom dessa frågor i enighet med Pelinkas definition av högerpopulism (se avdelning 1.1).

3.3 Att mäta institutionell & behavioristisk dynamik

För att studera behavioristiska och institutionella förklaringar kommer studien ta avstamp i Debus definition av (icke)koalitioner (se avsnitt 2.2.3). Således kommer studien främst ta hjälp av uttalanden som gjorts av politiska aktörer inför valet 2001 respektive 2013. Den behavioristiska dynamiken kommer studeras genom att undersöka hur framstående politiska aktörer från Höyre (H), Kristelig Folkeparti (KrF) och Venstre (V) uttrycker sig angående samarbete med Fremskrittspartiet innan val. Men också hur Fremskrittspartiet uttrycker sig om andra partier i text och bild. Begreppet *samarbete* syftar i denna kontext på att parterna explicit uttryckt åsikter om framtida regeringskoalitioner.

Studien kommer ta avstamp i textanalytiska verktyg med innehållsanalytiska inslag för att studera och systematisera materialet. Det finns flera tillvägagångssätt vid textanalytiska studier och dessa kan anpassas efter studiens syfte. Att systematisera för att klargöra aktörers tankestrukturer brukar främst användas i beskrivande studier (Esaiasson mfl 2012: 211). Dessa beskrivningar kan dock också användas som förklaringsfaktorer (Esaiasson mfl 2012: 200). Innehållsanalyser lämpar sig för att finna mönster i större material samt skapa tydliga jämförelsepunkter vilka både kan analyseras i sig själva samt utföra ett komplement till studiens övriga analyser (Boréus & Bergström 2012: 87). Detta är således lämpligt om studien önskar säga något om huruvida en företeelse är *mer eller mindre* förekommande vid ett visst event samt vilka effekter detta kan få. Materialets innehåll, i detta fall aktörernas uttalanden, kan ses som oberoende variabler vilka har effekt på den beroende variabeln regeringsbildning. Denna studie undersöker således om framträdande politiker från H, KrF, V och FrP

uttryckte sig på olika sätt inför valet 2001 och 2013 samt vilka effekter detta har fått.

För att undersöka skillnaderna inför valet 2001 respektive 2013 skapas ett analyschema. Här sammanställs de teoretiska påståenden som är formulerade baserat på de teoretiska diskussioner som förs i avsnitt 2.2.3. Utifrån dessa formuleras frågor som ställs till materialet. Dessa frågor omnämns i tabellen som operationell frågeställning och används som klassificeringar för att finna mönster och systematisera materialet. Syftet med dessa variabler är att studera hur den behavioristiska dynamiken mellan partierna ser ut samt om dessa kan förklara de olika utfallen. Detta analyschema syftar också till att ge insyn i analysen, visa på studiens operationalisering samt utgöra ett ramverk som ökar studiens reproducerbarhet vilket gynnar studiens intersubjektivitet.

Vid alla typer av textanalyser är det av relevans att diskutera hermeneutik, alltså hur frågor som rör tolkning (Esaiasson mfl 2012: 221). Utan individens förståelse är tolkning omöjligt men på grund av detta är det av extra relevans med transparens i studiens tillvägagångssätt (Bergström & Boréus 2012). Således krävs en redogörelse av hur tolkningarna strukturerats efter analyschemat. Det första teoretiska påståendet handlar om hur partierna generellt ser på varandra. Detta kopplas till det teoretiska antagandet att dynamiken mellan partierna påverkar utfallet. Till dessa hör uttalanden eller uttryck som speglar aktörernas syn på varandra i generella ordalag snarare än konkret samarbete. Det andra teoretiska påståendet fokuserar istället på mer explicita uttalanden om (icke)samarbeten men också tystnader i materialet. Att en part inte talar om samarbete kan tyda på att frågan är känslig och att de således är svagt skeptiska till samarbete (se avsnitt 2.2.3).

Analyschema

Teoretiska påståenden	Operationell frågeställning
Dynamiken mellan partierna påverkar koalitionsbildningen	Är någon part negativ/positiv till de övriga parterna? Uttrycket partierna sig negativt om politiker i övriga partier?
För att de tydliga ideologiska skillnader som finns mellan ett populistiskt och ett traditionellt parti ska överbryggas krävs att parterna uttryckt att de önskar samarbete.	Har partierna uttryckt koalitionsförslag? Har ett visst parti uttryckt tydligt att de inte önskar samarbete med ett eller flera andra partier? Finns det tystnader?

3.3.1 Material & Avgränsningar

Studien kommer använda artiklar och annonser publicerade i Aftenposten 12 veckor innan valdagen vid respektive val. Aftenposten har valts baserat på *Norsk senter for forskningsdatas* (NSD) valundersökningar. Det är den tidning, tillsammans med Verdens Gang som flest norska medborgare anger som viktigaste informationskällan inför valet (NSD). De båda tidningarna ägs av samma bolag men Aftenposten beskrivs som den mer konservativa av de två (NE). De kan således antas ställa sig mer positiva till högerorienterade partier och således inkludera annonser som mer vänsterorienterade tidningar valt att inte publicera. På grund av studiens omfattning har studien begränsat sig till en dagstidning vilket dels minskar omfånget av artiklar dels enbart inkluderar en ideologisk inriktning. Den ideologiska aspekten bör dock inte påverka studiens resultat då den ämnar studera aktörernas åsikter, vilka bör vara desamma oavsett nyhetskälla. En fördel med att studera material från Aftenposten är dess långa historia och det gedigna mediearkiv som följer med detta. Mediearkivet lämpar sig för jämförande vid de två valet. Detta hjälper till att stärka jämförelsepunkterna då liknande sökträffar är att vänta vid de två olika tidpunkterna. Dessutom ökar studiens reproducerbarhet. Tidsavgränsningen är vald för att täcka de debatter som förs sommaren innan valet. Under denna period är rapporteringen om partierna omfattande.

Studien kommer vidare avgränsas till att studera de uttalanden som gjorts av politiker tillhörande FrP, H, KrF, och V då det är dessa partier som kan antas ställa sig mest positiva till att inkludera FrP i regeringssamarbete. Detta eftersom de är närmst anslutna på båda de policydimensioner som nämns i avsnitt 3.2.2 (Volkens mfl 2016). I vissa av artiklarna citeras förstahandskällan medan andra beskriver uttalanden som gjorts. Båda typer kommer inkluderas även om den förstnämnda ges mer tyngd. En stor del av de artiklar som berör valet diskuterar sakfrågor eller samarbete inom dessa. Sådana artiklar kommer inte inkluderas i analysen då denna studie snarare är intresserad av aktörernas syn på varandra än position i sakfrågor.

I studiens analyschema (se avdelning 3.3) inkluderas också analyser av tystnader, alltså att aktörerna inte önskar uttala sig alls om förhållandet till andra partier. I dessa fall kommer studien hänvisa till Aftenpostens mediearkiv och de artiklar samt annonser som nämner Fremskrittspartiet mellan den 18 juni 2001 till 9 september 2001 (130 artiklar) samt mellan den 17 juni 2013 och 8 september 2013 (104 artiklar).

4 Den norska kontexten

4.1 Regeringsbildning i Norge

Norge har ett parlamentariskt system där makten delas mellan stortinget, regeringen och domstolarna (Regjeringen 1). Regeringen måste ha parlamentariskt stöd och stortinget har således en avgörande roll för att en regering ska accepteras. En regering kan avgå exempelvis vid missnöjesförklaring, när regeringen förlorat sitt stöd i stortinget eller efter ordinarie val (Regjeringen 2).

I Norge finns inte en lika beständig blockpolitik likt den vi ser i vissa andra skandinaviska länder. Partisystemet är mer fluktuerande till följd av en mer komplex konfliktdimension i framträdande frågor, såsom EU-medlemskap och religiösa frågor (Narud & Oscarsson 1999: 6). Vidare kan ett parti anses vara ett oppositionsparti i vissa frågor och ett stödparti i andra vilket leder till ständiga förhandlingar (Arter 2006: 98). Valresultatet tillsammans med politiska förhandlingar kan sägas vara det som främst påverkar utfallet vid regeringsbildning i Norge (Shaffer 1998: 114-115). Således kan det anses extra relevant att förstå utfallet vid valet 2013 respektive 2001 då valresultatet tycktes relativt lika men förhandlingarna ledde till olika utfall.

I litteratur om regeringsbildning beskrivs Norge som ett unipolar (off-center) system. Med detta menas att ett parti har, eller har haft, en framträdande roll i landets partisystem och omringats av mindre konkurrenter. Litteraturen skiljer på de regimer där det framträdande partiet enligt den traditionella vänster-högerdimensionen innehaft median-positionen samt där förhållandet varit motsatt. Norge beskrivs som det senare av dessa fall och det framträdande partiet, det norske arbeiderparti, har således traditionellt innehaft en off-center position. Till följd av detta har de centerorienterade partierna fått en viktig roll som motpart till dominerande DNA. SP, som mellan år 2005 och 2013 regerade tillsammans med SV och DNA, samarbetade med KrF så sent som 1997. Samarbete mellan KrF, V och DNA har varit mindre vanliga. KrF och DNA har exempelvis inte samarbetat sedan samlingsregeringen under andra världskriget (Regjeringen 3). Studier tyder på att borgliga regeringar varit ett undantag och endast uppstått när en samling av små borgliga partier lyckats vinna medianpositionen. Detta lyfts också som en förklaring till varför landet haft en hög frekvens av minoritetsregeringar (Laver & Schofield 1998: 115). Av de 15 regeringar som landet hade mellan 1970 och 2005 var 13 minoritetsregeringar, varav 9 enpartiregeringar. Samtliga av koalitionsregeringarna har varit ideologiskt länkade (Arter 2006: 98).

4.2 Fremskrittspartiet & traditionella partier

Fremskrittspartiet grundades 1973 under namnet *Anders Langes parti til sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep*. Partiet var då främst en proteströrelse mot partietablisemanget samt höga skatter och statlig inblandning i frågor partiet ansåg handlade om människors privatliv (Shaffer 1998: 36-37). Partiet hade inledningsvis inga tydliga riktlinjer gällande invandring. Först på 80-talet lyftes invandringsfrågan separat och på slutet av 80-talet blev invandrarfrågan allt mer inkluderad i partiets retorik. Antalet asylsökande ökade i Norge under dessa år och Fremskrittspartiet spelade en nyckelroll i politiserandet av frågan (Widfeldt 2015: 97).

Partiets dåvarande partiledare Carl I. Hagen använde den nya politiserade frågan för att på ett nytt sätt lyfta hur de etablerade partierna negligerade folkets åsikter (Widfeldt 2015: 97). Denna typ av formulering går att koppla till Pelinkas definition av högerpopulism. Nämligen att partier säger sig värna om folkets åsikter genom exkluderande och/eller diskriminerande av grupper baserat på etnicitet, nationalitet och/eller religiös tillhörighet (se avdelning 1.1). Partiet menade exempelvis i sitt partiprogram att fördelar till invandrare kunde ses som diskriminerande av norrmän, således ställs grupperna tydligt mot varandra i partiets retorik. Under följande år började partiet med en islamofobisk retorik och frågan kunde numera ses som en del av partiets profil (Widfeldt 2015: 97). Partiets program gjordes om år 2000 för att minska de invandrarkritiska inslagen. Programmet innehöll dock fortfarande inslag som beskrev invandring som ett potentiellt hot. Dessutom uttryckte partiet fortsatt att invandringen måste minska, att anhöriginvandringen skulle begränsas kraftigt, att kommunerna själva skulle få besluta om de vill acceptera asylsökande samt att samtliga utländska medborgare som dömts till fängelse i över tre månader skulle utvisas. Dessa åsikter fanns kvar i programmet vid valet 2013 (Widfeldt 2015: 99).

Det har diskuterats huruvida partiet kan ses som ett enfrågeparti. Studier av partiprogrammet tyder på att partiet även fokuserar på andra frågor (Widfeldt 2015: 99), dock kan den retorik partiet för fortsatt kopplas till Pelinkas definition av högerpopulism och flera studier pekar på att FrP kan inkluderas i denna partifamilj (Volkens mfl 2016, Widfeldt 2015: 101, De Lange 2012)

Inledningsvis ställde sig traditionella partier skeptiska till FrP och kanske främst deras partiledare Anders Lange. Även under nästa partiledare Carl I Hagens period ställde sig traditionella partier skeptiska. Studier menar att detta till viss del berodde på Hagens ageranden mot andra partiledare men också partiets inriktning i stort (Widfeldt 2015: 107- 109). Hagen lämnade sin post 2006 och partiet hade då vuxit till det näst största i stortinget. Partiet ansågs dock fortfarande olämpliga för regeringssamarbeten. Hagen efterträddes av Siv Jensen 2006. Hon ansågs mindre populistisk och är mer accepterad av andra partier (Widfeldt 2015: 110). Detta kan antas ha effekt på dynamiken mellan partierna.

5 Analys & Resultat

5.1 Traditionella förklaringar

Vid de båda valen tilldelas 8 partier platser i stortinget. Detta resulterar i 255 potentiella regeringskoalitioner vid respektive val. De traditionella teorierna syftar i sin tur till att minska detta antal till de regeringsalternativ som tycks mest sannolika utifrån vissa teoretiska antaganden. Som tidigare nämnt är inte denna studies huvudsyfte att pröva teorier utan de traditionella teorierna analyseras i denna avdelning för att studera hur väl aktörernas incitament att nå regeringsposition och/eller inflytande över policyprocesser speglar det faktiska resultatet. Således bör dessa incitament ses som potentiella förklarande variabler. Studien kommer därför presentera de resultat som anses relevanta för att förklara utfallet vid de två valen. De resultat som anses relevanta är de teoretiska resultat som bäst stämmer överens med det faktiska utfallet (se tabell 1). Partier som stöttar regeringens budget och således utgör en grund för regeringens stöd i stortinget, så kallade stödpartier, är placerade inom en parentes i samtliga delar av analysen nedan. Då studien redan innan analysen konstaterat att majoritetsregeringar inte är vanliga i Norge och de traditionella teorierna grundar sig i antagandet att regeringen måste ha majoritet i parlamentet, kommer studien både diskutera resultatet vid inkluderande och exkluderande av stödpartier.

Tabell 1 – Faktiskt utfall vid de två valen

År	Regering	Inkluderade partier	% i stortinget
2001	Bondevik II	KrF, V, H, (FrP)	37.5 % (53.3%)
2013	Solberg I	(Krf), (V), H, FrP	45.6 % (56.8%)

5.1.1 Officeorienterade förklaringar

Vid valet 2001 ger minimal winning (MW) flera potentiella utfall. I tabell 2 nedan kan studien avläsa hur stor andel platser partierna tilldelats i parlamentet. Tabell 2 kommer vidare utgöra en grund för kommande analyser. Den MW-koalition som kommer närmst det faktiska utfallet är en regering bestående av FrP, H och KrF (51.6 %). Den minsta MW-koalitionen, alltså den koalition som förutspås av Rikers minimum winning-teori (RMW), utgörs av H, KrF och SV (50.2 %). Vidare menar bargaining proposition (LBP) att alla minimum winning teorier som

inneholder tre partier kan tänkas formas. Den trepartikoalition som ligger närmst det faktiska utfallet är en koalition mellan H, KrF och FrP. Således kan ingen av de office-orienterade teorierna vid valet 2001 förklara det faktiska utfallet.

Vid valet 2013 förutspår MW bland annat en koalition mellan V, H och FrP (50.9%), men även regeringsamarbete mellan KrF, H och FrP (51.5%). I det faktiska utfallet bildas istället en konservativ regering med H och FrP som innehar 45.6 % av platserna i parlamentet. V och KrF blir istället stödpartier till regeringen. De fyra partierna utgör totalt 56.8% av platserna i stortinget. Vidare förutspår LBP ett samarbeite mellan DNA och H medan RMW förutspår en koalition mellan DNA, FrP och MDG (50.3%). Utfallet kan således inte förklaras av officeorienterade förklaringsmodeller. Främst då regeringen, likt många tidigare regeringar i Norge (se 4.1), är en minoritetsregering.

Om vi istället väljer att inkludera stödpartier till koaltionen har regeringsformationerna både 2001 och 2013 stöd i stortinget då regeringspartierna och stödpartierna tillsammans utgör över 50 % av platserna i stortinget. Teorierna skulle dock fortsatt inte kunna förklara det faktiska utfallet då de båda enligt teorierna inkluderar överflödiga aktörer. Det faktiska utfallet vid de två valen kan således inte förklaras av officeorienterade förklaringsmodeller oavsett om vi inkluderar stödpartier eller inte. Detta innebär att studien utifrån teoriernas antaganden inte kan förklara utfallen genom aktörers vilja att nå regeringsmakt och/eller framträdande positioner i regeringen.

Tabell 2

		Platser i stortinget	% av Platser i stortinget	Rile-dimension	Kulturell dimension
2001	Sosialistisk Venstreparti	23	13.9%	(-)44.02	(-)35.47
	Det Norske Arbeiderparti	43	26%	(-)38.18	(-)19.48
	Senterpartiet	10	6%	(-)27.27	(-)17.02
	Kristelig Folkeparti	22	13.3%	(-)18.57	(-)11.81
	Venstre	2	1.2%	(-)15.5	(-)17.39
	Høyre	38	23%	9.79	(-)3
	Fremskrittspartiet	26	15.8%	23.96	9.14
	Kystpartiet	1	0.6%	-	-
2013	Sosialistisk Venstreparti	7	4.1%	(-)40.11	(-)27.82
	Det Norske Arbeiderparti	55	32.5%	(-)29.79	(-)17.55
	Senterpartiet	10	5.9%	(-)20.41	(-)14.13
	Kristelig Folkeparti	10	5.9%	(-)11.08	(-)9.44
	Venstre	9	5.3%	(-)18.53	(-)19.87
	Høyre	48	28.4%	(-)11.4	(-)1.77
	Fremskrittspartiet	29	17.2%	6.76	11.79
	Miljøpartiet De Grønne	1	0.6%	-	-

5.1.2 Policyorienterade förklaringar

I tabell 3 nedan kan studien avläsa vilka koalitioner MCW förutspår vid de två valen om studien utgår ifrån en vänster-högerskala. Denna tabell är skapad utifrån de policypositioner som går att avläsa i tabell 2. Studien kommer inte inkludera Miljöpartiet de Grönne eller Kystpartiet i denna del av analysen då dessa inte nått större framgångar i parlamentet eller inkluderats i regeringssamarbeten. Följaktligen finns ingen data på partiernas policypreferenser.

Resultatet tyder på att ett av de regeringsalternativ som år 2001 förutspås i tabell 3 ligger relativt nära det faktiska utfallet. Om studien inkluderar stödpartier till regeringen kan MCW förutspå det faktiska utfallet, nämligen en regering som inkluderar KrF, V och H med FrP som stödparti. KrF, H och Frp utgör en majoritet i stortinget men i enlighet med teorierna inkluderas V för att kedjan av partier längs den ideologiska skalan annars bryts. Vid det senare valet har dock V och KrF bytt positioner längs vänster-högerskalan vilket gör att partierna inte längre är beroende av ett samarbete. Teorin kan således inte längre förutspå det faktiska utfallet.

Då ett högerpopulistiskt partis ideologi kan tänkas skilja sig mycket från det parti som är mest närliggande bör studien även diskutera de resultat som MR visar. Dessa går att finna i tabell 3 och 4. De ideologiska avstånden för de förutspådda MCW-regeringarna går att finna i kolumnen längst till höger för respektive år och den koalition med lägst ideologisk diversifiering är utmarkerad. Dessa indikerar vid valet 2001 att en regering som inkluderar SV, DNA, SP och KrF är nästan hälften så ideologiskt diversifierad som det faktiska utfallet enligt vänster-högerdimensionen. Vid det senare valet är den ideologiska diversifieringen mer likfördelad mellan de två alternativen men detta beror främst på att KrF antagit en klart mer högerorienterad hållning enligt skalan. Faktum är att det ideologiska avståndet mellan H och FrP ökat mellan de två valen vid studier av vänster-höger dimensionen.

En mer kulturell dimension ger liknande resultat (se tabell 4). MCW förutspår vid de båda valen bland annat en trepartiregering mellan KrF, H och FrP som inte är beroende av en fjärde part. Vid de båda utfallen inkluderas V, först som regeringspartner och vid nästkommande val som stödparti. Detta trots att SP är närmre placerade på en kulturell dimension och således borde ses som en mer potentiell samarbetspartner. MR förutspår vid båda valen en regering som inkluderar både H och DNA. Det faktum att en regering som inkluderar ett socialdemokratiskt parti och ett borgerligt parti resulterar i mindre ideologisk diversifiering än de två alternativen som inkluderar FrP tyder på att partiet på flera sätt fortsatt skiljer sig åt från övriga partier inom flera frågor. Vidare indikerar positioneringen av FrP och H att det ideologiska avståndet ökat mellan partierna, likt längs vänster-högerskalan.

Trots att teorierna inte kan förklara minoritetsregeringar är det av relevans att studera vilka regeringsalternativ som teorierna förutspår. Genom att även studera om stödpartier motiveras eller inte kan vi fortsatt studera aktörernas incitament att samarbeta. Det är framförallt av intresse att studera det ideologiska avstånd som finns mellan partierna då samarbete med ett högerpopulistiskt parti kan antas vara

svårt att motivera utifrån denna aspekt. Detta antagande stöds också av resultatet. Vid samtliga val, bortsett från vänster-högerdimensionen 2013, är de regeringsalternativ som inkluderar FrP mest ideologiskt diversifierade. Vidare har det ideologiska avståndet mellan H och FrP ökat både inom ekonomiska och kulturella frågor mellan de två valen. Således visar resultatet att policyorienterade förklaringsfaktorer inte kan förklara det faktiska utfallet. Detta innebär att studien utifrån teoriernas antaganden inte kan förklara utfallen enbart genom aktörers vilja att nå inflytande över policyprocesser.

Tabell 3 – MCW och MR i en vänster-högerdimension

Vänster-högerposition 2001 (Rile)									Vänster-högerposition 2009 (Rile)							
	SV	DNA	SP	KrF	V	H	FrP	Ideologiskt avstånd	SV	DNA	SP	V	H	KrF	FrP	Ideologiskt avstånd
MCW				x	x	x	x	42.53					x	x	x	18.16
	x	x	x	x				25.45		x	x	x	x			18.39
Faktiskt utfall				x	x	x	(x)	42.53				(x)	x	(x)	x	25.29

Tabell 4 – MCW och MR i en kulturell dimension

Konservativ-progressivposition 2001									Konservativ-progressivposition 2009							
	SV	DNA	V	SP	KrF	H	FrP	Ideologiskt avstånd	SV	V	DNA	SP	KrF	H	FrP	Ideologiskt avstånd
MCW					x	x	x	23.95	x	x	x	x	x			18.38
	x	x	x	x	x			23.66					x	x	x	21.23
		x	x	x	x	x		16.48			x	x	x	x		15.78
Faktiskt utfall			x		x	x	(x)	26.53		(x)			(x)	x	x	31.66

5.2 Institutionella & Behavioristiska förklaringar

Denna del av studiens analys och resultat kommer ägnas åt att diskutera de behavioristiska och institutionella förklaringsfaktorerna. Avsnittet kommer struktureras efter det analyschema som presenterades under avdelning 3.3. Således kommer studien inledningsvis behandla hur dynamiken mellan parterna ser ut generellt för att sedan behandla hur aktörerna uttryckligen ser på regeringssamarbete. Studien kommer löpande knyta an till den norska kontexten som presenterades i kapitel 4. Resultaten kommer främst presenteras med hjälp av citat, detta för att stärka studiens transparens samt visa på hur uttalanden kategoriserats och tolkats.

5.2.1 Dynamiken mellan aktörerna

Något som skiljer sig från valet 2001 och 2013 är att FrP mellan valen bytt partiledare. Partiets dåvarande partiledare Carl I. Hagen efterträddes av Siv Jensen 2006 (se avdelning 4.2). Detta skulle också kunna vara en bidragande orsak till de olika utfallen vid valen då dynamiken mellan partierna förändrades till följd av Hagens avgång. I avdelning 4.2 nämndes att flera partier ställt sig skeptiska till Hagens populistiska ageranden och sätt att bedriva politik. Något som också bekräftas när denna uppsats studerar materialet. Inför valet 2013 skriver Aftenposten ”Siv Jensen er mer forutsigbar og enklere å samarbeide med enn Carl I. Hagen, menar Høyre-lederen Erna Solberg[.]” (NTB) och i ett citat säger Erna Solberg att ”[j]eg menar att FrP har forandret seg. De er mer forutsigbare og dermed lettere å samarbeide med nå” (NTB). Dessa uttalanden går att koppla till de teoretiska påståendena om dynamiken mellan parterna. Uttalandena svarar på frågan hur politiker ser på andra politiska aktörer vilket i förlängningen kan antas påverka koalitionsbildningen.

Frps inställning till andra partier blir tydlig vid studier av de annonser som publicerats i tidningarna två månader innan valet 2001. Exempelvis visas dåvarande partiledare Carl I. Hagen på en annons där han i en pratbubbla säger ”FrP gir deg helt klare svar”. Bakom denna bild visas en tabell med Høyre, Senterpartiet och Arbeiderpartiet som fyllts med frågetecken (Aftenposten 1). FrP menar således att de tre partierna inte gjort klart var de står i specifika sakfrågor. I en annan annons finns en liknande pratbubbla som uttrycker ”[d]u blir lurt trill rundt[!]”. De menar att flera av de traditionella partierna som vanligtvis beskrivs som huvudmotståndare röstar liknande i stortinget. I samma annons står ”[b]are Fremskrittspartiet kan gi deg garantier for en virkelig forandring[.]” (Aftenposten 2). Ordvalet ”bare” tyder på att partiet inte tycks öppna upp för samarbete mellan

övriga partier utan att de fortsatt önskar agera oppositionsparti. Generellt sett tyder dessa två annonser samt övriga exempel i arkivet på att FrP inte har för avsikt att förbättra relationerna till de traditionella partierna. Liknande annonser finns inte vid valet 2013. Denna dynamik kan enligt behavioristiska och institutionella förklaringsmodeller få effekter på utfallet.

Vissa uttalanden tyder på att dynamiken mellan partierna inför valet 2013 på vissa sätt fortsatt är problematisk. En anonym höyre-politiker uttryckte att ”et surt og aggressivt Frp som følger [känner] seg utestengt kan bli et mareritt [mardröm] for en ny regjering. Det er for alle formål [ur alla avseenden] best å ha FrP med på laget[.]”(Molteberg Glomnes mfl 2013). Dels det faktum att partiet kan anses bli sura och aggresiva om de inte får som det vill dels att partiet beskrivs som en potentiell mardröm om detta scenario inträffar tyder på att Frp inte ses som vilket politiskt parti som helst. Liknande åsikter uttrycks av Lars Myraune (H) som säger att ”det blir nok ikke så enkelt. Det kan fort bli en veldig tøff hverdag” om det bildas en regering som inte inkluderar Frp efter valet (Molteberg Glomnes mfl 2013). Samtliga uttalanden tyder på att Frp förväntar sig en regeringsposition och att Höyrepolitiker till viss del känner att det finns hot om konsekvenser om partiet inte tar hänsyn till detta. Samma scenario beskrivs inte gällande de mer centerorienterade partierna KrF och V vilket tyder på att dynamiken ser olika ut mellan de fyra partierna vilket enligt teorierna kan få effekt på utfallet.

5.2.2 Syn på samarbete

På flera sätt tycks diskussionerna kring Fremskrittspartiet vara få inför valet 2001. Av de 130 artiklar och annonser som nämner Fremskrittspartiet mellan den 18 juni och valet den 10 september 2001 nämner ingen Fremskrittspartiet som potentiell regeringspartner. Ingen part nämner heller att de inte önskar samarbeta med Fremskrittspartiet och således kan studien inte finna några indikationer på Anti-pact rule. Tystnaden kan dock enligt teoretiska antaganden tolkas som att parterna är svagt negativa till samarbete (se avsnitt 2.2.3) då de traditionella partierna inte tycks uttrycka önskemål om samarbete. Detta stärker det antagandet att tydliga koalitionsförslag är ovanliga i en norsk kontext då det inte finns en tradition av beständiga koalitioner (se avdelning 4.1)

Inför valet 2013 uttrycks desto mer. Höyre tycks vara det parti som ställer sig mest positiva till samarbete med FrP. Redan cirka två månader innan valet 2013 rapporterar media om Höyres planer om regeringssamarbete. De skriver exempelvis ”[p]artilederen [Erna Solberg] selv fulgte opp med å love Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre innflytelse dersom de hjelper henne til å realisere drømmen om en borgerlig firepartiregjering etter valget” (Narum, 2013). Detta uttalande är en tydlig indikator på att Höyre menar att en koalition är möjlig, vilket enligt teorierna skulle stärka partiernas möjlighet att ingå regeringssamarbete efter valet. Samtidigt tyder vissa uttalanden på att vissa höyre-politiker fortfarande ställer sig skeptiska till FrP och att partiet inte är helt enat. Aftenposten intervjuade inför valet flera Höyre-politiker i stortinget och

skriver i en av dessa artiklar ”[s]vaert [mycket] få vil siteres, siden partiledelsen har gitt klar beskjed om at et firepartisamarbeid er prioritet nummer en – og det eneste alternativet som skal diskuteres i offentligheten” (Molteberg Glomnes mfl, 2013).

Det har konstaterats att Erna Solberg föredrar en Högerregering med V, KrF, H och FrP. Aftenposten skriver dock att Solberg också uttryckt att ”de partiene som eventuelt ikke blir med i regjeringen, får tilbud om formalisert samarbeidsavtale. Det kan vara greit å ha i bakhånd når to av partiene er lite villig til å sitte i regjering med et tredje[.]” (Narum, 2013). Detta tyder onekligen på att V och KrF ser på FrP med andra ögon än H, då ett inkluderande av FrP kan få V och KrF att ställa sig utanför en regering. Uttalandet ovan kan dock också indikera att V och KrF anser att deras politik står för långt ifrån FrP. I avsnitt 5.1.2 kunde vi konstatera att en koalition mellan dessa partier skulle resultera i en stor ideologisk diversifiering. I uttalanden tycks dock V och KrF inte hänvisa till partiets politik när de talar om samarbete. Ett tecken på detta är att tidigare politiker från bland annat KrF menar att om partiet hamnar utanför regeringssamarbete efter valet 2013 finns det en möjlighet att partiet istället vänder sig till Arbeiderpartiet, Senterpartiet och Sosialistisk Venstre för samarbete (Kagge mfl, 2013) vilket tyder på att partier har önskan om att nå en regeringsposition snarare än låg ideologisk diversifiering. Ett sådant samarbete skulle inte förklaras av policyförklaringar då V står närmre DNA, SP och SV på både en höger-vänsterskala och en kulturell dimension är KrF. Dessutom har KrF visserligen ingått regeringssamarbete med SP så sent som 1997 men inte samarbetat med DNA sedan samlingsregeringen under andra världskriget (se kapitel 4). Ett avståndstagande från FrP till förmån för samarbete med SV, SP och DNA kan således snarare tolkas som en reaktion på att FrP är ett högerpopulistiskt parti som KrF inte önskar samarbeta med än en fråga om policypreferenser.

Venstres och Kristelig folkepartis syn på Fremskrittspartiet återkommer även vid intervjuer med partiledarna till de två centerorienterade partierna. Efter att undersökningar visat på att väljare till KrF och V ställt sig kritiska till samarbete med FrP frågar Aftenposten Venstres partiledare Trine Skei Grande om detta gör det omöjligt för partierna att samarbeta. Skei Grande svarar ”nei, men at det vil vaere veldig vanskelig. Det er derfor vi bero om kraft fra velgerne til å lage en blå-grønn regjering isteden” (Kagge mfl, 2013). I en annan artikel står det att ”Grande understreker at hennes førstevalg er en blågrønn gegjering med Høyre, KrF og Venstre”. I samma artikel öppnar Grande för att V kan komma att ingå regeringssamarbete med Høyre och Frp trots att KrF ställer sig utanför (Tjernshaugen & Molteberg Glomnes, 2013). KrF omnämns mer sällan i spekulationerna men några dagar innan valet skriver Aftenposten ”[o]g denne høsten har altså Knut Arild Hareide forpliktet seg til å bidra til en Solberg-ledet regjering. Helst uten, men også med Fremskrittspartiet”(Stanghelle, 2013). Detta kan tolkas som att partierna ställer sig klart mer positiva till samarbete med FrP vid valet 2013 än vid valet 2001.

Analysen av materialet tyder på att KrF och V ställer sig svagt skeptiska till samarbete medan H gjort mer formella anspråk på samarbete med FrP inför valet 2013. Det faktum att det blev H och FrP som tillslut bildade regering 2013 kan

således till viss del förklaras av behavioristiska och institutionella förklaringar. Vidare förstärks detta samband då liknande uttalanden om samarbete saknades inför valet 2001 och utfallet då också blev annorlunda. Sambandet stärks ytterligare då de traditionella teorierna inte lyckades förklara resultatet på egen hand. De ideologiska skillnaderna kunde överbryggas för H och FrP genom överenskommelser men inte mellan FrP, V och KrF. De behavioristiska och institutionella förklaringsmodellerna skulle förklara detta med att tydliga överenskommelser om regeringssamarbete inte fanns mellan dessa partier. Således ställde sig V och KrF utanför regeringen medan H och FrP bildade regering i enighet med de önskemål som uttryckts angående samarbete.

6 Slutsats

Denna uppsats har syftat till att besvara varför det konservativa partiet Høyre ingick regeringssamarbete med högerpopulistiska Fremskrittspartiet i Norge 2013 men inte 2001. Resultatet visar att traditionella teorier inte lyckas förklara utfallet i samma grad som institutionella och behavioristiska teorier. För att överbrygga den ideologiska skillnad som finns mellan ett traditionellt parti och ett högerpopulistiskt parti krävs så kallade pre-electoral alliances. Vidare finns indikatorer på att en förändrad dynamik mellan partierna kan ha påverkat utfallet. Resultatet visar att utfallet inte enbart kan förklaras av aktörernas incitament att nå regeringsposition eller inflytande över policyprocesser, givet teoriernas antaganden. Om analysen inte inkluderar stödpartier utgör regeringspartierna inte en majoritet i stortinget. Väljer analysen att istället inkludera stödpartier innehåller sammanslutningen överflödiga aktörer. Endast utfallet 2001 kan då förklaras av minimal connected winning vid studier av en vänster-högerdimension.

De behavioristiska och institutionella resultaten lyckas på ett bättre sätt förklara utfallet vid de två valen. Resultatet visar bland annat att partierna inte uttryckte någon önskan om samarbete inför valet 2001, FrP hamnade då också utanför regeringssamarbete. Inför valet 2013 tycktes H mer positiva till samarbete. Dynamiken mellan partierna tycktes mer fördelaktig, H ställde sig mer positiv till FrPs nya partiledare och partiet uttryckte också att de önskade bilda en fyrtipartiregering som inkluderade FrP. Följden blev att FrP inkluderades i regeringssamarbete. Detta samband kan stärkas ytterligare då KrF och V valde att ställa sig utanför ett samarbete då de, till skillnad från H, inte lika uttryckligt önskat samarbete med FrP.

För att stärka studiens slutsatser och funna samband bör studien dock återkoppla till den analys som genomfördes i studiens policyorienterade avsnitt (se 5.1.2). För att förklara de olika utfallen 2001 och 2013 är det av relevans att utesluta de eventuella faktorer som kunnat påverka utfallet. En sådan faktor skulle kunna vara att H och FrP blivit mer ideologiskt lika varandra mellan 2001 och 2013. Resultatet tyder dock på att den ideologiska diversifieringen ökat mellan de två valen. Således beror utfallet snarare på att dynamiken mellan partierna förändrats samt att FrP normaliserats än förändrade policypreferenser. Att policypreferenser och valresultat varit relativt konstanta vid de två valen skulle också kunna förklara varför de traditionella teorierna inte har samma träffsäkerhet som de institutionella och behavioristiska teorierna.

Politiska aktörers beslutsfattande är komplexa och således kan det finnas andra potentiella förklaringar till utfallet enligt mer djuplodande studier. Varje studie som studerar aktörers incitament tvingas förhålla sig till en abstraktionsnivå, vill vi studera något väldigt specifikt eller önskar vi med hjälp av resultatet kunna

säga något mer generellt även om andra fall? Genom att ta avstamp i teorier om koalitionsbildning har denna studie en ambition att kunna säga något mer generellt om varför traditionella partier väljer att ingå regeringssamarbete med högerpopulistiska partier. Således knyter studien an till jämförelsepunkter som till viss del kan appliceras på andra fall med följderna att vissa detaljer som kan ha påverkat utfallet inte fått utrymme i denna studie. Sådana detaljer kan studeras vidare i andra studier.

De traditionella teorierna kan appliceras på andra fall av regeringsbildningar i flerpartisystem där högerpopulistiska partier ingått. Då dessa inte kunnat förklara utfallet på ett tillfredställande sätt kan det vara av intresse att studera varför teorierna misslyckas förklara utfallet när populistiska eller antisystempartier inkluderas. Detta skulle ur en officeaspekt kunna studeras genom att undersöka hur väl de antaganden som modellerna grundar sig i stämmer i en ny politisk flerdimensionell kontext. Hur väl stämmer exempelvis Gamsons lag när högerpopulistiska partier inkluderas i regeringssamarbeten? Får dessa partier lika många poster och vilken vikt ges dessa poster? Eventuellt tjänar traditionella partier ur ett officeperspektiv på att inkludera populistiska partier då de traditionella partierna får en högre andel mandat i utbyte mot att inkludera ett antisystemparti. Studier av detta slag skulle ha en mer teoriutvecklande ambition.

Resultaten som är kopplade till behavioristiska och institutionella teorier behöver till viss del anpassas till det specifika fallets kontext. Den generella slutsatsen att aktörernas agerande speglas av förutbestämda koalitioner skulle dock med fördel kunna testas på andra fall. Att enbart studera två utfall i Norge minskar studiens generaliseringsmöjligheter samt möjlighet att pröva studiens teorier. Vidare skulle mer uteslutande textanalytiska studier av aktörernas motiveringar till samarbete kunna göras. Hur ser motiveringarna ut och är motiven desamma i andra länder? Om detta är fallet kan vi studera de länder där högerpopulistiska partier exkluderas från samarbete samt säga något om när eller på vilket sätt dessa kommer inkluderas eller exkluderas framöver.

Slutligen har denna studie haft en empirisk förklarande ambition och således undvikit att direkt värdera den typ av samarbete som uppsatsen studerar. Syftet har snarare varit att ge en inblick samt finna en förklaring till partiernas agerande. Det finns dock anledning att tro att antisystempartier, såsom högerpopulistiska partier, i regeringsposition kan få stora effekter på det demokratiska systemet. Således kan det vara av relevans att göra effektanalyser av traditionella partiernas förhållningssätt till högerpopulistiska partier samt vilka följder detta får för demokratin, politiskt beslutsfattande och i förlängningen medborgaren.

7 Referenser

Aftenposten 1 = Annons Fremskrittspartiet s.19 2001-09-08

Aftenposten 2 = Annons Fremskrittspartiet s.20 publicerad 2001-09-07

Arter, David. 2006. *Democracy in Scandinavia: consensual, majoritarian or mixed?* Manchester: Manchester University Press

Bergh, Johannes & Karlsen, Rune. 2015. Norway. *European Journal of Political Research Data Yearbook* 54:1 s.229–232.

Bergström, Göran & Boréus Kristina. 2012. ”Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys” i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Uppl. 3. Lund: Studentlitteratur s. 13-48

Boréus, Kristina & Bergström, Göran. 2012. ”Innehållsanalys” i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Uppl. 3. Lund: Studentlitteratur s.49-90

Budge, Ian. 2013. ”The standard right-left scale”. [Elektronisk] https://manifestoproject.wzb.eu/down/papers/budge_right-left-scale.pdf Hämtad: 2016-12-30

Carroll, Royce & Cox, W. Gary. 2007. “The Logic of Gamson’s Law: Pre-election Coalitions and Portfolio Allocations” i *American Journal of Political Science*, 51: 2

Christiansen, J. Flemming – Rasmus L. Nielsen & Rasmus B. Pedersen, 2014. “Friendship, Courting and Engagement: Pre-electoral Coalition Dynamics in Action”. *Journal of Legislative Studies*, 20: 4 s.413-429

De Lange, Sarah. 2012. “New Alliances: Why Mainstream Parties Govern with Radical Right-Wing Populist Parties”. *Political Studies* 60: 4 s. 899–918.

Debus, Marc. 2009. ”Pre-Electoral Commitments and Government Formation” i *Public Choice* 138 s. 45–64

Debus, Marc. 2007. *Pre-Electoral Alliances, Coalition Rejections and Multiparty Governments*. Baden-Baden: Nomos

Delin, Mikael. 2016. ”DN/Ipsos: Majoritet av Moderaternas väljare vill samarbeta med SD” i *DN*, nyhetsartikel. 2016-09-25

Dolezal, Martin, Nikolaus Eder, Sylvia Kritzinger & Eva Zeglovits. 2013.”The Structure of Issue Attitudes Revisited: A Dimensional Analysis of Austrian Voters

and Party Elites”, *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 23:4, s. 423-443.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. 2012. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Uppl 4. Stockholm: Norstedts juridik

Geys, Benny - Bruno Heyndels, J. A. N Vermeir, 2006. “Explaining the formation of minimal coalitions: Anti-system parties and anti-pact rules.” i *European Journal of Political Research*, 45: 6 s.957-984.

Golder, N. Sona. 2005. “Pre-electoral coalitions in comparative perspective: A test of existing hypotheses” i *Electoral Studies* 24: 4 s. 643-663

Green-Pedersen, Christoffer, 2007. "The Growing Importance of Issue Competition: The Changing Nature of Party Competition in Western Europe." *Political Studies* 55: 3 s. 607–628.

Jacobsen, Frithjof, 2013. ”Det mørkeblå mørket”, *Verdens gang*, 2013-10-16

Kagge, Gunnar – Rolf Lie, Lars Molteberg Glomnes, 2013. ”Får fortsatt nei fra sentrum” i *Aftenposten*, nyhetsartikkel, 2013-08-24

Kriesi, HansPeter – Edgar Grande, Pomain Lachat, Martin Dolezal, Simon Bornschiefer & Timotheos Frey, 2006. ”Globalization and the transformation of the national political space: Six European countries compared” i *European Journal of Political Research* 45 s.921–956

Laver, Michael & Schofield, Norman. 1998. *Multiparty government: the politics of coalition in Europe*. [New ed.] Ann Arbor: University of Michigan Press

Littorin, Jens 2015 “Danskt valresultat fylt av paradokser” i *DN*, nyhetsartikkel. 2015-06-19

MARPOR = Manifesto Project, 2016. ”About” [Elektronisk] <https://manifesto-project.wzb.eu/information/documents/information> Hämtad: 2013-12-30

Molteberg Glomnes, Lars - Robert Gjerde, Karen Tjernshaugen, Gunnar Kagge. 2013. ”Mener Solberg må velge Jensen” i *Aftenposten* 2013-08-22

Müller, Wolfgang C. & Strøm, Kaare (red.) 1999. *Policy, office, or votes?: how political parties in Western Europe make hard decisions*. Cambridge: Cambridge University Press

Narud, Hanne Marthe & Oscarsson, Henrik. 1999. “Mass-Elite Perceptions of the Policy Space: a Comparison between Norway & Sweden” *ECPR* [Elektronisk] <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/a27ac652-6b8c-4ff6-85de-c1138dbc0511.pdf> Hämtad: 2016-12-30

Narum, Håvard. 2013. ”Dronning med ukjent regjering” *Aftenposten*, nyhetsartikkel, 2013-06-27

NE = ”Aftenposten”, *Nationalencyklopedin*. [Elektronisk] <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/aftenposten> Hämtad: 2016-12-31

NSD = "Norske valgundersökelse" *Norsk senter for forskningsdata* [Elektronisk]
<http://valgundersokelse.nsd.uib.no/webview/> Hämtad: 2017-01-01

NTB = "Lettere å samarbeide med Frp" Norsk telegrambyrå i *Aftenposten* 2013-06-22

Paterson, Tony. 2013. "Norway election results: Anti-immigrant party with links to mass murderer Anders Behring Breivik set to enter government under Conservative leader Erna Solberg", *The Independent*, nyhetsartikel. 2013-09-10

Pelinka, Anton. 2013. "Right-Wing Populism : Concept and Typology." i Ruth Wodak, Majid Khosravinik, Birgitte Mral, (red.) *Right-Wing Populism in Europe: Politics and Discourse*. London: Bloomsbury Academic.

Peters, Tim – Lars Joakim Skarvøy, Alf Bjarne Johnsen, Gun Kari Hegvik, Mads A. Andersen, Ingeborg Huse Amundsen, Maria Mikkelsen & Ingrid Hvidsten, 2013. "Høyre og Frp går i regjering sammen", *Verdens gang*, nyhetsartikel. 2016-09-30

Regjeringen 1 = Regjeringen, "Slik blir Norge styrt", 2014. [Elektronisk]
<https://www.regjeringen.no/no/om-regjeringa/Regjeringa-i-arbeid/id85844/>
Hämtad: 2017-01-01

Regjeringen 2 = Regjeringen, "Kva skjer ved eit regjeringsskifte", 2015. [Elektronisk]
<https://www.regjeringen.no/no/om-regjeringa/Regjeringa-i-arbeid/kva-skjer-ved-eit-regjeringsskifte/id270340/> Hämtad: 2017-01-01

Regjeringen 3 = Regjeringen, "Regjeringer siden 1813" [Elektronisk]
https://www.regjeringen.no/no/om-regjeringa/tidligere/ministerier_regjeringer/id410056/ Hämtad: 2013-12-30

Rydgren, Jens, 2004. "Explaining the Emergence of Radical Right-Wing Populist Parties: The Case of Denmark." *West European Politics* 27: 474-502.

Rydgren, Jens. 2010. "Radical Right-wing Populism in Denmark and Sweden: Explaining Party System Change and Stability." i *SAIS Review of International Affairs*, 30: 1 s. 57-71.

Sartori, Giovanni. 1976. *Parties and party systems: a framework for analysis*. Cambridge: Cambridge U.P.

Shaffer, William R. 1998. *Politics, parties, and parliaments: political change in Norway*. Columbus: Ohio State University Press

SR = Sveriges Radio, 2013. "Löfven om norska valet: 'Det är oroande'", *SR*, nyhetsartikel 2013-09-10 [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5641093> Hämtad: 2016-12-30

Stanghelle, Harald 2013. "Jakten på de kristne", *Aftenposten*, nyhetsartikel, 2013-09-05

Stortinget = Stortinget "parliamentary elections", 2014. [Elektronisk]
<https://www.stortinget.no/en/In-English/About-the-Storting/Elections/> Hämtad: 2017-01-01

Tjernshaugen, Karen & Lars Molteberg Glomnes, 2013. "Venstre åpner for å dumpe KrF" *Aftenposten*, nyhetsartikel, 2013-08-30

TT = Tidningarnas telegrambyrå, 2013. "Här är Norges nya regering", *SVT*, nyhetsartikel 2013-10-16

Van der Eijk, Cees & Franklin, Mark N. 2009. *Elections and voters*. Basingstoke: Palgrave Macmillan

Werner, Annika - Onawa Lacewell, Andrea Volkens, 2015. "Manifesto Coding Instructions" Upplaga 5 [Elektronisk] Tillgänglig: https://manifesto-project.wzb.eu/down/papers/handbook_2014_version_5.pdf hämtad: 2016-12-30

Widfeldt, Anders. 2015. *Extreme right parties in Scandinavia*. London: Routledge

Volkens, Andrea - Pola Lehmann, Theres Matthieß, Nicolas Merz, Sven Regel, 2016. *The Manifesto Data Collection. Manifesto Project (MRG/CMP/MARPOR). Version 2016b*. Berlin: Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB)